

אם כן, נלמד שאיסורא, אבידה רגילה, שאינה מותרת לו — דומיא דהיתירא, אבידה ששטפה נהר, שמותרת למוצאה: (54)

מה אבידה של היתירא, שאינה מצויה לכל אדם, לא חילק בה הכתוב בין דאית בה סימן, ובין דלית בה סימן, ובשני המקרים — שרא [הרי היא מותרת לו], אף אבידה של איסורא, המצויה אצל כל אדם, שצריך להשיבה לבעליה, לא חילק בין דאית בה סימן, שאינו מתיימש ממנה, ובין דלית בה סימן — אסורה.

ועתה, היאך מדובר באבידה המצויה אצל כל אדם, שאין בה סימן?

אם מדובר שנודע דבר האבידה לבעלים — קודם שבאה ליד המוצא, הרי ודאי שהיא מותרת, שהרי נטלה לאחר ייאוש!

אלא על כרחך, מדובר שנודע להם רק לאחר שבאה לידו.

תא שמע, דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוצדק: מניין לאבידה ששטפה נהר, שהיא מותרת, ואף אם יש בה סימן?

דכתיב בענין השבת אבידה: "וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה".

ומילת "ממנו" — יתירה היא. ודורשים ממנה, שדווקא מי שהאבידה אבודה הימנו — ועדיין מצויה אצל שאר כל אדם, שאנשים אחרים יכולים למצאה — אזי חייבין בהשבתה.

יצאתה מכלל זה אבידה זו, ששטפה נהר, שאבודה ממנו, ואף אינה מצויה אצל כל אדם, שהרי כשנשטפת בנהר — אין אדם יכול להצילה, ולכן היא מותרת.

וכיון שמאותו מקרא למדים את דין אבידה המצויה אצל כל אדם, ואף את דין האבידה שאינה מצויה אצל כל אדם, והוקשו זו לזו,

יאוש [ואין גורסין "מה התירא וכו'"].

אמנם כל זה לשיטת תוס' ועוד ראשונים, שסבירא ליה שדין יאוש נלמד משמלה. אבל למאי דאיתא בירושלמי [הובא בתוס' לקמן כ"ז א, וכן כתב רש"י במסכת בבא קמא, וכן היא שיטת הרמב"ם] שיאוש נלמד ממה שהתירה התורה אבודה ממנו ומכל אדם, אי אפשר לפרש כן, שהרי הוצרך הפסוק לגוף הענין, ללמדנו דין יאוש! וכתבו האחרונים שמטעם זה הוצרך רש"י לפרש כפירושו.

אמנם באבן האזול [פ"ו מהל' גזילה ואבידה הל"א] כתב, שאף לשיטה זו, מכל מקום הרי אפשר ללמוד יאוש גם משמלה, ועל כרחך בשני עניני יאוש יש: האחד, מפני שאין מצוי שיחזירו את האבידה לבעליה, כגון בדבר שאין

דקיימא לן כאבי שאין אומרים מדהשתא נחא ליה וכו', די לומר שצריך נחיותא, ואנו נדע שצריך ידיעה בפועל.

54. כך פירש רש"י. ובעל המאור פירש, שהאי דאמרינן "איסורא דומיא דהתירא" אינו מדברי הגמרא, אלא סיוס מימרא דרבי יוחנן, והתיובתא על רבא היא מדברי רבי יוחנן. והשיב עליו הרמב"ן, דאם כן לא הוי תיובתא דרבא, שהרי יכול הוא לחלוק על רבי יוחנן, שכיון שמימרא היא ולא ברייתא, לא מותבינן מינה תיובתא!

ופירש הרמב"ן שהתיובתא היא מהפסוק עצמו, שכיון שהוצרכה התורה להתיר אבודה ממנו ומכל אדם, אף שתמיד יש בכהאי גוונא יאוש, על כרחך שיאוש שלא מדעת לא הוי